

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarivs Martini Lvtheri in Ionam Prophetam

Luther, Martin

Haganoæ, [15]26

VD16 B 3890

Et timueru[n]t nautæ, & clamabant unusquisq[ue] ad Deum suum, &
iactum fecerunt &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35968

Et timuerūt nautæ, & clamabant
unusquisq; ad Deum suum, & iac-
tum fecerunt &c.

Hic uerum esse uidemus, quod scripsit Paulus Ro-
ma. 1. Deum cognitum esse inter gentes, hoc est, nul-
lam gentem adeo esse incultam, effera, & barba-
ram, quæ non aliquam diuinitatis cognitionē habeat,
ipsamq; rationem naturali quodam ductu diuinitatē,
ut rem præ cæteris omnibus longe maximam, & pō-
tentissimam certo cognoscere. Cuius rei confir-
mationem inde sumimus, quod hic nautæ, & alij
qui cum essent gentiles, tamen Deum ardentibus uo-
tis implorant. Quod si enim de Deo aut numine ni-
hil habuissent certi compertum, quomodo eundem
implorassent aut inelamassent? Quanquàm uero re-
cta, & sincera fide in Deum non crediderint sic
tamen de Deo eiusq; essentia sensisse certo liquet,
quæ auxilio esse queat, terra mariq; laborantibus,
denique in omnibus difficultatibus. Eiusmodi in-
quam lux diuinitatisq; cognitio omnium hominum
pectoribus insita est, quæ nullo modo eradi aut ex-
tingui potest. Fuere quidem nonnulli, quales
erant apud Græcos, Epicuræ sectæ Philosophi,
& apud Latinos Plinius, qui hoc ore negauerint,

Dei cognitio
naturalis.

COMMENTARIUS

Quid tamen aduersus animi sui sententiam fecere, dum huic naturali lumini tenebras inducere per uim conati sunt, non secus atq; illi, qui ultro aures obstruunt, aut oculos claudunt, ne quid uideant aut audiant. Verum hac negandi pertinacia parum promouent, reluctante atq; reclamante illorum conscientia. Neq; enim uerisimile est, aut credibile mentiri Paulū, affirmantem Deum illis reuelasse, ut aliquid de Deo cognitionis certissime habeant.

Ratio quid de Deo sentiat.

*Solus deus qui
pro omni bono*

Prōinde, & nos naturæ rationisq; ductu, hic discamus, quid de Deo sentiendum sit. Eam uero existimationem nauas de Deo obtinuisse constat, ut putarent eum talem esse, qui in omnibus rebus dubijs, & asperis præsentem opem ferre possit afflictis. Ex quo & illud consequitur, naturalem rationem non posse non fateri, omnium bonorum authorem esse Deum, & ab eodem omnia bona demitti cœlitus. Cui enim promptum est è malis, & aduersitatibus liberare miseros, eidem etiam integrum est fortunam omniumq; rerum fœlicem, & uberem copiam egentibus obfundere. Atq; huc usq; naturalis intellectus suo lumine potest pertingere, Deum uidelicet esse benignum, clementem, propitium, misericordem, ad auxiliandum, & largiendum propensum, atq; hoc quidem haud uulgare lumen est. Sunt tamen duo quorum in-

opia

opia laborat, atq; imminutū est. PRIMVM, quā Ratio planē
 quam naturalis ratio constanter credat Deum posse diffidit Deo.
 opitulari aduersa fortuna laborantibus, posse largiri
 nudis & egentibus, eo tamē opitulandi, & largiēdi
 animo Deum quoq; erga ipsam propensum esse, nul
 lo modo credere potest, quamobrem in suo proposti
 to firmiter, & immutabiliter non persistit. Potentiam
 quidem Dei planē credit & fatetur: quod autem
 uelit auxilio esse, ibi desperatione debilitata, deficit,
 cum contrariū asperis casibus iactata persentiat. Atq;
 eius quidem rei abunde documento sunt hic nauæ,
 qui, & si ad Deum ardentem clament, quo planē fa
 tentur subueniendi facultatem illi in manu esse, si mo
 do uelit, nec illud negant alios non raro prompte à
 Deo subleuatos esse auxilio atq; etiamnum subleuari,
 sed quod illis hoc idem certa spe sit expectandum, hic
 uero nutantes hæsitant, hic deficiunt, nec unquam al
 tius peruenire possunt. Siquidem omnia experiuntur,
 nihil intentatum relinquentes, summamq; nauantes
 operam. In tanto rerum discrimine liberi arbitrij ui
 res succumbunt planissime. Neq; enim credunt nau
 tæ, Deum quoq; illis uelle ferre suppetias. Quod si
 enim hac certa spe credidissent, non ita trepidarent,
 nec ullarum rerū iacturā fecissent. Sed nec ad Ionam
 cucurrissent imperaturi, ut & ipse Deum suum inclu

C O M M E N T A R I U S

mare. Sed quieti, ocioso animo diuinum auxiliū patienter expectassent. Et hac quidem ratione, propter illorum fidem, impetuosi maris aestus fuisse mox sedatus. Hinc uidemus ea fide esse peropus, quæ nihil addubitet Deum nedum alijs, uerum etiam mihi uel esse fauentem, & propitium. Et hæc tandem uera atq; uiuida fides est, nec minus ingens, opulētum, & mirabile spiritus sancti donum, quemadmodū in Iona spectabimus.

S E C U N D U M, in quo ratio naturalis imminuta est, quod diuinitatem nequeat recte dispensare aut applicare, cui proprie tribuenda sit. Nouit pro certo Deū esse. Porro quis ille sit, qui uerus Deus recte dicendus sit, illud nescit. Nec aliter cum illa agitur, quàm cum Iudæis actum est, quo tempore Christus in terris uersabatur, Iohannis quoq; testimonio celebratus, quod is esset, qui Iudæis in lege promissus, & expectandus erat. Illorum equidem corda, tunc ita fuisse animata certum est, quod nihil hæsitauerint Christum esse inter eos, atq; alicubi in turba uersari. Cæterum quis esset præ cæteris, uehementer addubitabant, nam Iesum Nazarenum esse illum Christum, nemini in mentem ueniebat unquā. Non secus quoque ratio cum Deo ludit, & hallucinatur, nec unquam ad uerum scopum collimat, identidem illud

IN IONAM

illud nominando Deum, quod Deus non est. Edē uerso, illud, Deum esse non credendo, quod uere Deus est, quorum neutrum faceret, si non certo compertum haberet Deum esse, aut certa esset, quidnam Deus esset. Quo circa imprudenter atque improuide, huic sepe numero diuinum nomen atq; honorem desert, Deum appellans, quod illi Deus esse uidetur. Et sic quidem semper à uero Deo aberrat, aut Diabolum numen aestimando, aut suam opinionem ingestam à Diabolo. Quamobrem maxima discrimine hæc duo sciuncta sunt, nosse Deum esse, & perspectum habere quis Deus sit. Primum nature cognitum est etiam, quod quidem in omnium hominum pectoribus (ut supra dixi) scriptum atq; infixum est. secundum spiritu sancto magistro tantum discitur.

Cuius rei exemplum perspicuum oculis tuis subijciam. Papista, & religiosi primum in hanc scenam Papistarū opinio de Deo, ut putent Deum ita affectum esse, qui bonis operibus moueatur aut contentus sit. Hinc tot uiuendi status, conditiones, ordines, & sectas excogitauerunt, quibus Deo unice sese seruire confidunt, & multum gratificari. Nunc uero hoc mihi responde, si nullus Deus esset ita affectus aut animatus, hoc

COMMENTARIUS

Iusticiarij nõ
cognoscunt
Deum.

hoc est, qui talium hominũ cultu caperetur, quid eius
modi sic peruerse religiosi pro Deo colerent? Nonne
suam ipsorum falsam opinionem pro Deo colerent?
Neq; enim reuera ullus Deus ita est affectus, quẽ ta-
lia caperent. Itaq; scæde et impie hac sua peruersa opi-
nionẽ hallucinantes toto cælo, quod aiunt, à Dei ue-
ri cognitione aberrant, neque quicq; hic manet reli-
quum, quàm illorum falsa opinio, quæ illorum Deus
est, cui & nomen & honorem Dei plane tribuunt.
Porro sub hac falsa opinione præter Diabolum delite-
scit nihil, cuius instinctu, hæc in hominum cordibus
nascitur opinio. Proinde falsam, & uanam hanc
suam persuasionem colunt uicẽ ueri numinis, estq;
prorsus illorum idolum, & imago Diaboli in cordi-
bus illorum. Siquidem ille tandem uerus & unicus
est Deus, qui non operibus, sed fide indubitata ex
puro corde colitur, qui suam gratiam suaq; bona gra-
tuito, citra opera & meritorũ respectum donat &
largitur, id quod illi Iusticiarij nullo modo credere pos-
sunt. Quamobrem nec nouerunt illum, & hoc est
quod illis in Deo uero colendo hallucinandi præ-
stat occasionem.

Ex hoc liquido intelligis, unde omnis idololatria ma-
narit aut sumpserit originẽ, & quamobrẽ non iniu-
ria Idolũ aut superstitio aut idololatria dicta sit, haud
dubie

dubie propterea, quod hac falsa persuasione longe
lateq; à Deo, aq; uero Dei cultu seducamur. Imò ue
ro hoc demum Idololum est atq; superstitio, cuius du- Abegot -
Abeglauben.
ctu, & opera à Deo ad Diabolum detrudimur. Cum
enim quisq; aliquid apud animum suū concipit, quod
illi uisum fuerit factu optimū, credens plane Deo pla
cere, estq; in ea opinione Deum hoc esse animo, cum
tamen adhuc modum nō sit affectus, nec illi hic cul
tus arrideat, fit, ut tot passim suppullulent oriaturq;
idololatriæ, quot opiniones sunt in animis hominum,
quæ in hoc concipimus aut statumus, ut Deo pla
ceant, præter unicam illam, & ueram opinionē fi
dei, quam spiritu sancto donante fideles accipiunt.
Ad hūc modum tempore Achab regis emergebat Ido
lum Baal. Siquidem rex cum sciret Deum esse, per
suadebat sibi eundem hunc esse, cui placuisset ritus
colendi, quem ipse rex proposuerat. Et sic quidē uo
cavit Deum Baal, & contra Baal Deum, id quod ex
Hosea Capit. 2. liquet. Quinetiam rex Ieroboam, ar
bitratur hunc esse Deum, cui arrisisset cultus, quem
coram uitulis aureis peragebant. Et ita uocabantur
uituli Deus Israël, & contra, Deus obtinebat nomē
uitulorum. Non secus ac si nostro tempore Christus
uocaretur cucullarum aut rasorū amator, & propter
ea quod in ea opinione maxima pars hominum est,

COMMENTARIUS

Idololatriæ

N

eiusmodi Deum esse Christum, qui cucullis, & rasis uerticibus ualde fauceat, ac nimum eius generis cultu capiatur. Quam de Deo opinionem haud dubie Monachi, & Sacerdotes obtinent. Verum enim uero Idololum est, & superstitio uanissima, & merum genuinae Idololatriæ seminarium. Ita uidemus Idolorum non esse numerum. Quotquot enim in mundo hominum sunt opiniones, de Deo falso sentiētium, aliudque statuētium quod Deo placeat, præter fidem in Christum, tot etiam (ut dictum est) idololatrias esse quis negabit? Quia uero eiusmodi Deus nusquam est, qui tali cultu ualde tangatur, sit, ut tantum Diabolum, & non Deum hac ratione colant.

Ita quoque uides hic eos omnes qui sunt in nauis, de Deo quandam habere cognitionem, sed nullum tamen certum Deum, in quem fiduciam suam collocent. Vnusquisque enim (inquit) suum inuocabat Deum, hoc est, suam opinionem, aut illud, quod sibi Deus uidebatur in animo suo. Quamobrem omnes in uero Deo cognoscendo, atque colendo cæcutiebant, colentes mera Idola nominis diuini prætextu uelata. Hinc quoque illorum fidem insynceram, & superstitiosam fuisse apparet, quæ nihil illos uiuare poterat. Neque enim succurrebat illis eorum Deus, sed in rebus dubijs, & asperis iactatos deserit neque quam inuocantes, ita, ut prorsus desperet expectatione
de

I N I O N A M

desiderioq; ferēdi auxiliij, fracti atq; uicti, ut ignorēt
etiā omnino, ubi sit inueniendus ille Deus, qui presentē
ope illas iuuet atq; firmet. Descēdūtq; a lonā dormiē-
tem, quē à sommo excitatum iubēt, ut ipse suū quoq;
Deū imploret, an prāter illorum Deū esset alius qui-
spiam, qui subueniret laborātibus. Prōinde hic clare
perspicis, quā non subsistat falsa & fucata fides in
aduersis, sed fumi in morē euanescit atq; dilabitur,
adeo ut nec Deus, nec fides, nec idolū, nec supersti-
tio mancāt, mera remanēte desperatione. Quo circa
tantūmodo Deus uiuus, et unus hoc nomine, & titu-
lo dignus est, ut sit seruator, et adiutor in oportunita-
tibus, Psal. 10. et 45. Alibi quoq; passim per scripturā
ita celebratus. Ipse enim ē tribulationibus, & diffi-
cultatibus eripiēdi potestatem habet, Psal. 67.

Quapropter, & illud hic haud obscure animaduer-
tis, quā hūiles delectoq; animo fuerint in nauī ho-
mines, dū ad lonā, furētibus procellis, opē quā suū cur-
sitant, quē placido, & trāquillo pelago negligebant.
Quē etiā, si prius cognouisset, ē iudaeis fuisse orūdū,
extreme quoq; cōtempisset, ueluti gētiles parū equi-
fuerāt iudaeis. tam uero incrudescēte atq; inualescēte
tempestate, idoloq; illorū nullū auxiliū ferente, quā
deiectis cristis, illorum superciliosum superbumq; sa-
stidū unice exhilaratur, superstitē adhuc esse Ionam

COMMENTARIVS

Fucatae fidei **natura-** **lis & uiribus.** Atq; hæc quidem fucata, & adulterinae fidei perpetua natura est, donec res sunt secundæ, immodico fastu turget, etiam aduersus Deum, & omne quicquid dicitur numen procax, & petulans, estq; tantæ cæcitatæ & duritiei, ut incudis etiam duritiem superet. Vbi uero ingruentibus procellis desperatione uicta, cœperit deficere & trepidare, tum nihil neq; in cœlis neq; in terris dicas aut inuenias metuculosius aut angustioris animi, adeo, ut in muris aut scarabei quoq; antrum non inuita proreperet, & spatiosus mundus illi etiam nimis angustus uideatur. Deniq; ab amicis & inimicis, à contemptis iuxta ac laudatis gratanter opem, & consilium quæreret atque susciperet.

Porro Ionas interea loci in interiore parte nauis profundo somno correptus, dormiebat, parum sollicitus de concitata tempestatis periculo. Et hic quidem somnus, nō male letalis dici poterat, qui Ionæ fuit ultimus, quenq; atroci morte breui esset commutatus. Verum sic cum peccatoribus semper agitur, & Deus serè erga peccatores ita se exhibet, qualiter etiam Ionam. Ille enim grauitè in Deum peccauerat. Quia uero sentit Deum tacite conuientem, & cun-

Etan

stantem uindictam, nec peccato statim obnitentem,
 fit, ut peccatum pro ingenio, & natura sua hominem
 excoculet atq; induret, ut timore posito, securus fiat,
 in utramuis (quod aiunt) aurem dormiens, nec uideat
 aut sentit cuiusmodi tempestas parata sit, aut quale
 periculum, & infortunium capiti suo immineat,
 quo crudeliter excitandus est. Interea Deus quoque
 peccati se oblitum esse simulat, dum non maturat ul-
 tionem faciendi periculi gratia, quid nam facturi sint
 filij hominum, num cogitent resipiscere acta delicto-
 rum pœnitentia, quemadmodum inquit Psalmus deci-
 mus, Palpebræ Domini tentabunt filios hominum.
 Verum hæc frustra sunt, hic nulla est resipiscentia,
 aut delictorum cogitatio. Dormuisset perpetuo Io-
 nas, nec unquam sua peccata reuocasset in memoriã,
 si Deus illa quoq; dissimulasset. Atq; hoc per Ionam
 hic significatum est, in medijs tēpestatibus adeo pro-
 funde dormientē, adhæc in interioribus nauis, ac si
 diceret, Prorsus excæcatus atq; induratus est, immo
 sepultus iacet in fundo cordis pœnitere nescij, perpe-
 tuo quoq; in ea cæcitate permaneret, periretq;. Quis-
 pe peccati perdita malitia non permittit, ut ulla in ho-
 mine uis aut uirtus ad bonum se erigat aut cōmoueat,
 libero arbitrio aut ratione presente nec ne. Hic enim
 iacet Ionas alte stertens in peccatis suis, nec audiens

Somnus Ionæ
 quid?

E

COMMENTARIUS

nec uidens quenquam, nec sentiens quid ira stoma-
chantis Dei in eum molita sit aut statuerit.

Poenitentiae
exemplum.

Cæterū à nauclero iam excitatus, iussusq; ut Deū
suum imploret, tum uero mox alia turba oritur. Hic
primum fit certior, quàm Deus eum insequutus sit
uindice oculo, quàm suorum peccatorum non sit ob-
litus. Incrudescitq; perturbata conscientia carnifici-
na, reuerso & uiuificato peccato. Atq; hic pecca-
tum mortis stimulus factus est, ponens ob oculum di-
uini furoris excandescentiam, & iam trepidanti, &
male conscio non solum nauis, uerū etiam uniuersū
di amplitudo, nimis angusta uisa est, dum longe maio-
re, quàm ullus alius timore exanimatus est, tantum ab-
sit ut Deum implorasset. Sentit enim haud dubie, teste
atque incusante conscientia, hanc tempestatem pro-
pter se concitatā esse, & imminere illi præsens exi-
tium, nec esse relictā elabendi uiam. Quam uero
humilem, & delectum hic fuisse Ionam credibile est,
dum ceteros omnes, qui in eadem naui erant, iustos
& innocentes esse pronunciat, nec ullius peccatum
nisi suum illius, obuersatur oculis. Ad hunc quippe
modū facit poenitentia ubi uenerit, & conscientiam
non morderit atq; perterrefecerit, dū uero totus mun-
dus iustus est, ipse uero solus peccator. Ipse quoq;
Deus reliquis omnibus propitius esse uidetur, illi soli
ira

*solus ionas peccator
in nauis.*

IN IONAM

irasci. Neq; hic quenquam ira diuina tangit, quam
 ipsum solum, estimantem aliam non esse iracundiam,
 nisi quam ipse aut sentit aut uidet, reputatq; se om-
 nium mortalium longe esse miserrimum atque cala-
 mitosissimum. Non secus Deus cum Adamo, & uxo-
 re sua egit ubi peccassent, qui nisi uenisset deficien-
 te diei aestu, nunquam peccatum agnouissent. Vbi
 uero uenerat, prorepentes se absconderunt. Ita quo-
 que de Petro, ubi Christum ter abnegauerat, actum
 erat, non sentiebat peccatum, sed & ipse cum Iona
 in nauis stertebat, eratq; plane mortuus, donec intui-
 tus est illi Christus, ibi uero ad se reuersus fleuit ama-
 re. Tale hic habemus exemplum, quo perspicuum fit om-
 nibus quae natura sit peccati, q; hominis animu ex
 cecare soleat, quamq; peccatore pertinacem omniuq; ra-
 tionem expertem, & prorsus mortuum reddat, ita ut
 neq; se ipsum nec, Deum sentiat, adeo ut securus, et octo-
 so animo etate exigat, donec Deus uenerit, illuq; a pro-
 fundo somno peccati excitauerit, ut illa uana, & sa-
 tuosa liberi arbitrij iactantia funditus corruat.

Gen. 3.

Luc. 22.

*Quis sit ma-
ra pti.*

*In salum meo
nulla uis liber-
arbitrij*

Cum itaq; Ionas iam experrectus a Deo nullum
 auxilium postulat, sed trepidus iram Dei exhorrescit,
 luctaturq; cum morte, a qua omni momento erat de-
 uorandus. Sed & homines nequicq; suorum Deorum
 opem implorauerant, omnibus frustra tentatis, neq;

COMMENTARIUS

Ionæ obscurum erat, tantarum turbarum atq; tempe-
 statum se adeo solum esse causam, tantæ tamen pro-
 bitatis non est, ut ingenue & aperte sua delicta fa-
 teretur, sed relinquit miseros homines in mœrore,
 & trepidatione periculo expositos, donec Deus per
 vim illi extorquet delictorū confessionem, per sortem
 conuictio. Et hæc quoq; una ex egregijs illis uirtuti-
 bus est peccatum comitantibus, quod homines reddat
 elingues, & mutos, conatuos sese dissimulatis ne-

Arduū est se-uis & maculis abscondere, dum nimium sunt hone-
 ipsum accusa- stis, & probitatis peruerse cupidi, non libèter pa-
 re. tiuntur pudore suffundi. Sicut Adam & Eua peri-

zomatis sese contegebant, nolētēs, quod admiserant,
 ultro confiteri. Arduū est, et graue factu, ut aliquis
 suum ipsius dedecus, & ulcera detegat, seq; ipsum
 pudefactum manifestatis admisis hominum contume-
 liae famæq; obiectet. Atqui ita faciendum est, alio-
 qui nec pacem nec requiem habituri, id quod testatur
 Psal. 32. Cum tacui inueterauerunt ossa mea præ ru-
 gitu meo diurno. Ita quoq; Deus filias Israël sua or-
 namenta ante montem Sinai iubebat deponere. Exo-
 di. 34. Et hoc demum uere dicitur sacco conuestiri,

Sacco cōuesti- inq; cinere sedere, seipsum coram Deo exinanire,
 ri quid. atq; etiam uolente Deo coram hominibus. Cū enim
 Ionas suo peccato homines in periculum, & perni-

ciem

IN IONAM

clera induxerit, equū est, ut & ipse contra damnum
& contumeliam in se accipiat, amissōq; honore pro-
prio seipsum alijs culpandum propinet, ceterosq; iu-
stos, & innocentes declaret, & se, pronunciata cru-
deli sententia reum mortis condemnet, in pelagum e-
naui præcipitandum. Ita uitæ propriæ dispendio red-
dit & luit, quicquid in proximum grauissime deliquit.
Induxerat miseros, & inuitos in uitæ pericu-
lum, illi uero ipsum suomet cōdemnatum iudicio, in-
uiti quoq; in mortē conijciūt. Et hoc, nisi fallor, dure
& rigide, adhæc etiā iuste iudicatū esse recte dicitur.

Et dixit unusquisq; ad collegam
suum, uenite & mittamus sortes ut
sciamus quare hoc malum sit no-
bis &c.

Cum nemo hic sit in tanto numero qui ultro cōsi-
teri sustineat, quanquā certo persuasum habebant
unius alicuius peccato, tam inuisitata tēpestatis pro-
cellas fuisse concitatas, nec illud humano iudicio discu-
ti poterat, nec quispiam aperto testimonio conuince-
batur, certatim ad iudicium Dei curritur, quæren-
tes ex Deo, missis sortibus sententiam. Quā uero pu-
tatis hic cor Ionæ palpitasse, aut trepidasse, aut sorte-